

Nr 157

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, m. m.; given Stockholms slott den 6 april 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslå riksdagen att dels godkänna härvid fogat förslag till *kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 422)*, dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sigurd Lindholm

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändrad ordning för riksdagens medverkan vid ändring i 1947 års pensionsreglementen för statens tjänstemän och arbetare samt motsvarande reglementen för folkskolan och de högre kommunala skolorna ävensom 1951 års förordning om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila statstjänstemän. Härjämte upptages förslag till vissa ändringar i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, som påkallas vid ett genomförande av de förslag till åtgärder för att underlätta sysselsättandet i statens tjänst av partiellt arbetsföra m. m., som i annat sammanhang underställts riksdagens prövning.

Vidare förordas i propositionen särskilda pensionsunderlag för vissa tjänstemän inom den centrala försvarsförvaltningen och vid riksförsäkringsanstalten.

¹ Bihang till riksdagens protokoll 1956. 1 saml. Nr 157

Förslag
till
**kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente
för arbetare den 30 juni 1947 (nr 422)**

Härigenom förordnas,
att till 2 § 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 skall fogas ett nytt moment, betecknat 4 mom., av följande lydelse samt att 6 § reglementet¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

2 §.

4 mom. Från reglementets tillämpning må ock genom beslut av Kungl. Maj:t undantagas arbetare, som vid läkarundersökning i samband med hans anställande befinnes vara partiellt arbetsför med oviss prognos beträffande arbetshindret.

6 §.

Rätt att — — — föreligger (*ålderspension*);

b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbete och i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer prövats icke lämpligen böra överflyttas till annat arbete i statens tjänst (*invalidpension*); eller

c) till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte i andra fall än under b) sägs eller till följd av nedsatt arbetsförmåga befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbete och i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer prövats icke lämpligen böra överflyttas till annat arbete i statens tjänst, dock under förutsättning att arbetaren vid anställningens upphörande antingen under sammanlagt minst 5 år varit underkastad detta reglemente eller andra tjänstepensionsbestämmelser eller ock under sammanlagt minst tio år i statens tjänst innehaft sådan anställning, som utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla (*sjukpension*).

I fråga — — — föregående arbetsgivaren.

—————

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1956.

---

¹ Senaste lydelse av 6 §, se 1955:343.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 april
1956.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för civildepartementet, statsrådet Lindholm, *vissa pensionsfrågor* och anför därvid följande.

I. Riksdagens medverkan vid ändringar i pensionsreglementena m. m.

I fråga om riksdagens medverkan vid utfärdandet av de nuvarande pensionsreglementena gäller med undantag för SPA-reglementet och 1951 års pensionsreglementen för präster, att de är till sin ordalydelse godkända av riksdagen. Jämväl de ändringar, som senare vidtagits i pensionsreglementena, har med nämnda undantag underställts riksdagen till sin ordalydelse. Enahanda ordning för riksdagens medverkan vid utfärdande och ändringar har tillämpats i fråga om förordningen om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila statstjänstemän, m. m. (nr 1951:335).

I angivna hänseenden föreligger en skillnad i förhållande till avlöningsreglementena. Dessa är utfärdade i huvudsaklig överensstämmelse med förslag, som godkänts av riksdagen. Kungl. Maj:t är härigenom oförhindrad att vidtaga förtydliganden eller eljest redaktionella jämkningar i nämnda reglementen, såväl vid utfärdandet som därefter. Kungl. Maj:t har vidare — utom i vad avser prästlönerreglementet — bemyndigats att utan riksdagens medverkan ändra avlöningsbestämmelserna, *dels* då riksdagens beslut i organisations- eller anslagsfrågor föranleder tillägg till eller ändringar i reglementenas bestämmelser, så framt dessa tillägg eller ändringar icke avviker från de principer, på vilka reglementenas bestämmelser är byggda, *dels* då skäl föreligger att utsträcka tillämpningen av enligt reglementena för vissa grupper av tjänstemän gällande bestämmelser till andra, i stort sett likartade grupper, *dels* ock då skäl föreligger att i samband med ändringar och tillägg, som nyss sagts, vidtaga vissa modifikationer av gällande bestämmelser.

Beträffande utfärdandet av och ändringar i SPA-reglementet och 1951 års pensionsreglementen för präster har förfarits på samma sätt som i fråga om avlöningsreglementena. Vad rör pensionsreglementena för präster har dock ej utverkats bemyndigande att vidtaga andra ändringar i pensionsbestämmelserna än sådana som har redaktionell karaktär.

Den ordning för avlöningsreglementenas utfärdande och för detaljjäm-

ningar i dem, som sålunda genomförts, motiverades med att den var praktisk och ägnad att underlätta såväl riksdagens arbete som arbetet i Kungl. Maj:ts kansli. Detta har beaktats i samband med utfärdandet av SPA-reglementet och prästpensionsreglementena.

Det skulle enligt min mening vara värdefullt, om formerna för riksdagens medverkan vid ändring i övriga pensionsreglementen och i den förenämnda förordningen kunde anpassas till den ordning, som är genomförd i fråga om avlöningsreglementena. Jag är för min del av den uppfattningen, att de principiella betänkligheter, som kan anföras mot en dylik omläggning av formerna för riksdagens medverkan vid ändring i pensionsförfattningarna, måste stå tillbaka för de fördelar, som står att vinna vid en övergång till det system, som redan gäller beträffande avlöningsreglementena och på senare tid utfärdade pensionsreglementen.

Jag förordar i anslutning härtill, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att vidtaga förtydliganden eller eljest redaktionella jämkningar i de angivna pensionsförfattningarna och även i övrigt ändra desamma under de förutsättningar och i den omfattning, som gäller beträffande avlöningsreglementena. Kungl. Maj:t torde vidare, därest riksdagen ej har något att erinra däremot, i fråga om ändringar i pensionsförfattningarna av sådant sakinnehåll, att de ej omfattas av det föreslagna bemyndigandet, kunna övergå till en sådan ordning, att ändringarna icke skall till sin ordalydelse bindas med riksdagen utan få ske i huvudsaklig överensstämmelse med av riksdagen godkända förslag.

Den av mig i det föregående föreslagna ändrade ordningen för ändring i pensionsförfattningarna får betydelse i fråga om 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen (nr 416 och 417), 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för de högre kommunala skolorna (nr 418 och 419), 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för folkskolan (nr 420 och 421), 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare (nr 422 och 423) samt 1951 års förordning om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila statstjänstemän, m. m. (nr 335).

II. Vissa ändringar i pensionsreglementena

Partiellt arbetsföra

I annat sammanhang denna dag har Kungl. Maj:t på min hemställen beslutat avlåta proposition till riksdagen med förslag bl. a. till vissa åtgärder för att underlätta partiellt arbetsföras utnyttjande i statlig tjänst. Förslagen innebär, såvitt i detta sammanhang är av intresse, att från tillämpningen av 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare skall kunna undantagas statlig arbetare, som vid läkarundersökning, föranledd av hans anställande, befinnes vara partiellt arbetsför med oviss prognos beträffande arbetshindret, samt att nämnda reglementen under-

kastad arbetares rätt till invalid- eller sjukpension under vissa förutsättningar skall vara beroende av att han prövats icke lämpligen böra överflyttas till annat arbete icke endast — såsom f. n. — vid vederbörande verk utan över huvud taget i statlig verksamhet. I fråga om motiveringen för förslagen hänvisar jag till nämnda proposition.

För ett genomförande av berörda förslag i angivna avseenden förutsättes vissa ändringar i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. I nyssnämnda proposition lämnas en redogörelse för de ändringar, som bör vidtagas i reglementet, men riksdagen underställes icke förslag till ändringsförfattning.

I förevarande sammanhang torde böra utverkas riksdagens godkännande av förslag till de ändringar i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, som sålunda påkallas.

Vissa befattningshavare vid Göteborgs skolköksseminarium

I årets statsverksproposition (VIII ht, p. 200) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 79 500 kronor. Förslaget innebär bl. a., att de statsbidragsgrunder, som nu gäller för seminariet för huslig utbildning i Umeå, i huvudsak skall göras tillämpliga även på Göteborgs skolköksseminarium, samt att de statliga avlöningsreglementena skall göras tillämpliga på rektor och facklärare vid sistnämnda seminarium. Förslaget innebär vidare, att rektorstjänsten vid seminariet skall placeras i lönegrad Ca 29 och två facklärartjänster i lönegrad Ca 25 resp. Ce 23. I annat sammanhang har jag denna dag förordat, att vid bifall till detta förslag av nämnda tjänster rektorstjänsten skall vara inordnad under statens allmänna avlöningsreglemente, medan för facklärartjänsterna bör gälla avlöningsreglementet för övningslärare.

Enligt SPA-reglementets nuvarande lydelse tillhör nämnda befattningshavare vid Göteborgs skolköksseminarium reglementets tillämpningsområde såsom innehavare av befattningar inordnade under grupp B, d. v. s. befattningar som anslutes till statens pensionsanstalt först efter särskild reglering av löne- och anställningsvillkoren. Motsvarande befattningshavare vid seminariet för huslig utbildning i Umeå tillhör däremot grupp A i reglementet och erhåller följaktligen delaktighet i anstalten utan att någon dylik reglering företages.

Vid ett inordnande av här avsedda befattningshavare vid Göteborgs skolköksseminarium under statliga avlöningsbestämmelser synes mig nuvarande system för befattningarnas reglering i pensionsanstalten böra frångås och pensioneringen i stället ordnas på samma sätt som för motsvarande befattningshavare vid seminariet för huslig utbildning i Umeå. I enlighet härmed bör befattningshavarna överföras till grupp A och således för framtiden medges anslutning till anstalten utan att i samband därmed företages

någon reglering av löne- och anställningsvillkoren. Vidare bör pensionsperiod III tillämpas samt inträda för rektor vid utgången av det verksamhetsår och för facklärare vid utgången av det kalenderhalvår, varunder den mot periodens nedre gräns svarande levnadsåldern uppnås.

Vissa överläkare

Obligatorisk pensionsrätt enligt SPA-reglementet föreligger för av Kungl. Maj:t utnämnd överläkare vid sådant lasarett, sanatorium eller epidemisjukhus, varå lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus äger tillämpning. I 39 § reglementet i dess ursprungliga lydelse angavs, att för sådan överläkare skulle tillämpas pensionsklass 1:34.

Mellan Svenska landstingsförbundet och Sveriges läkarförbund träffades den 8 mars 1955 överenskommelse rörande taxor för lasarettsläkare m. fl. vid mottagning i öppen sjukvård samt rörande anställnings- och avlöningsvillkor för dem. Överenskommelsen innebar bl. a., att vissa överläkare (lasarett-, sanatorie- och epidemisjukhusläkare) vid av landsting drivna vårdanstalter, länslasarettet i Gävle, Kolmårdssanatoriet och Orupssanatoriet skulle från och med den 1 juli 1955 vara placerade i 37 lönegraden å den löneplan, som gäller för landstingens tjänstemän. Överenskommelsen i sistberörda del avsåg i första hand dem, som tillträdde sådan läkaranställning efter utgången av juni 1955, men gällde under vissa förutsättningar även de dåvarande överläkarna.

Vid 1955 års riksdag beslöts, att de överläkare, som i anslutning till berörda överenskommelse placerades i 37 lönegraden, skulle vid tillämpningen av SPA-reglementet erhålla en efter angivna lönegrad avvägd pension. Enligt en med stöd av nämnda riksdagsbeslut vidtagen ändring i SPA-reglementet skall från och med den 1 juli 1955 pensionsklass 1:40 gälla för sistnämnda överläkare. För övriga här avsedda överläkare gäller liksom tidigare pensionsklass 1:34.

Under våren 1955 träffades särskilda överenskommelser mellan Norrköpings stad och Hälsingborgs stad, å ena, samt läkarförbundet, å andra sidan, rörande taxor för överläkare vid Norrköpings lasarett resp. lasarettet i Hälsingborg, Kungshults sanatorium och epidemisjukhuset i Hälsingborg samt rörande anställnings- och avlöningsvillkor för dem. Enligt berörda överenskommelser, vilka i tillämpliga delar ansluter till förenämnda överenskommelse mellan landstings- och läkarförbunden, skall dylik överläkare från och med den 1 juli 1955 vara placerad i 37 lönegraden. Överläkare, som tillträtt sin tjänst före nämnda dag, äger dock kvarstå å äldre avlöningsbestämmelser.

I skrivelse den 31 januari 1956 hemställer *Norrköpings stads löne- och pensionsnämnd*, att de överläkare vid Norrköpings lasarett, som inplacerats i 37 lönegraden, måtte uppflyttas från pensionsklass 1:34 till pensionsklass

1:40. Med hänsyn till att en av de ifrågavarande överläkare, som placerats i 37 lönegraden, sedermera avlidit, finner nämnden det önskvärt, att den föreslagna pensionsklassförhöjningen genomföres med giltighet från och med den 1 juli 1955 eller, därest en dylik retroaktiv tillämpning icke skulle komma i fråga, att staden måtte förklaras berättigad att till efterlevande efter här avsedd överläkare, som avlidit eller avlider under tiden 1 juli 1955—30 juni 1956, utge tilläggs pension med så stort belopp, att densamma jämte den författningsenliga pensionen motsvarar pension enligt pensionsklass 1:40.

Hälsingborgs stads stadskollegium har i skrivelse den 11 februari 1956 gjort framställning i liknande syfte med avseende å de överläkare vid lasarettet i Hälsingborg, Kungshults sanatorium och epidemisjukhuset i Hälsingborg, som är placerade i 37 lönegraden.

Statens pensionsanstalt, som avgivit utlåtande över förstberörda framställning, tillstyrker, att däri avsedda överläkare vid Norrköpings lasarett, som innehar tjänst i 37 lönegraden, må hänföras till pensionsklass 1:40, men anser sig icke kunna biträda yrkandet, att sagda pensionsklass skall tillämpas retroaktivt under viss tid. Enligt pensionsanstaltens mening bör i överensstämmelse med vad alternativt yrkats syftet med framställningen i sistberörda del tillgodoses på så sätt, att Norrköpings stad medges att utge viss fyllnadspension till efterlevande efter här avsedd överläkare, som avlidit eller avlider under tiden 1 juli 1955—30 juni 1956.

Pensionsanstalten, som under hand erhållit kännedom om förenämnda mellan Hälsingborgs stad och läkarförbundet träffade överenskommelse, har i sitt berörda utlåtande även tagit upp frågan om ändrad pensionsklass för överläkare vid vårdanstalt i Hälsingborg, som i anslutning till nämnda överenskommelse inplacerats i 37 lönegraden. Förutsatt att jämväl beträffande sistnämnda överläkare samma betingelser föreligger som dem, vilka motiverade den vid 1955 års riksdag beslutade pensionsklassförhöjningen, finner pensionsanstalten hinder ej möta mot att även dessa överläkare hänföres till pensionsklass 1:40.

Departementschefen. Jag anser i likhet med pensionsanstalten, att den överenskomna förhöjda löneställningen för vissa överläkare i Norrköping och Hälsingborg bör grunda rätt till pension enligt den pensionsklass, som jämlikt SPA-reglementet i dess lydelse från och med den 1 juli 1955 gäller för överläkare i 37 lönegraden vid bl. a. av landsting drivna vårdanstalter. Jag förordar alltså, att pensionsklass 1:40 fastställles för ifrågavarande överläkare. Härför förutsättes viss ändring i SPA-reglementet.

Vad härefter angår frågan, från vilken tidpunkt den nya pensionsklassen bör gälla, ansluter jag mig till vad pensionsanstalten härutinnan föreslagit. Den av mig förordade pensionsklassförhöjningen bör alltså genomföras först från och med den 1 juli 1956. Efterlevande till här avsedd överläkare,

som avlidit under tiden 1 juli 1955—30 juni 1956, får följaktligen ej rätt till familjepension enligt pensionsklass högre än 1:34 men torde av vederbörande stad komma att tillerkännas en tilläggs pension motsvarande fyllnad till familjepension enligt pensionsklass 1:40. Jag räknar med att berörda efterlevande tillkommande dylik tilläggs pension icke skall föranleda minskning av den enligt SPA-reglementet utgående familjepensionen. Frågan härom ankommer på Kungl. Maj:t att pröva.

III. Pensionsunderlag för vissa tjänstemän inom den centrala försvarsförvaltningen och vid riksförsäkringsanstalten

I gemensam skrivelse den 29 juni 1955 har organisationsnämnden för den centrala försvarsförvaltningen (organisationsnämnden) och nämnden för omplacering av personal hos riksförsäkringsanstalten m. m. (omplaceringsnämnden), efter samråd med riksförsäkringsanstalten, gjort framställning i fråga om pensionsunderlag för vissa tjänstemän, vilka i samband med den vid 1954 års riksdag beslutade omorganisationen av den centrala försvarsförvaltningen och av riksförsäkringsanstalten (jfr prop. nr 109 resp. 208) återgått till utövning av eller nedflyttats till lägre tjänst. Över framställningen har statskontoret avgivit infordrat utlåtande.

I huvudsaklig anslutning till förslag av vederbörande nämnd meddelade Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 5 november och den 17 december 1954 föreskrifter om särskilda förmåner för viss övertalig personal vid den centrala försvarsförvaltningen resp. riksförsäkringsanstalten m. m. Beträffande vissa tjänstemän med förhållandevis lång anställningstid vid vederbörande verk innebär föreskrifterna i huvudsak följande.

Tjänsteman, som på grund av omorganisationen entledigats från extra ordinarie tjänst och i samband därmed erhållit lägre extra ordinarie tjänst vid central försvarsförvaltning resp. riksförsäkringsanstalten eller återgår till utövning av därstädes innehavd lägre ordinarie tjänst, skall i den lägre tjänsten i avlöningshänseende behandlas såsom innehavare av den högre tjänsten, därest han uppnått en levnadsålder av 50 år och har en sammanlagd anställningstid i statens tjänst av minst 15 år. Om tjänstemannen fyllt 45 men ej 50 år, skall dock underskjutande levnadsår kompenseras av anställningsår överskjutande 15 enligt beräkningsgrunden ett anställningsår lika med två levnadsår. På motsvarande sätt skall, därest tjänstemannen har 10 men ej 15 anställningsår, underskjutande anställningsår kompenseras av överskjutande levnadsår.

Därest extra ordinarie tjänsteman, som uppfyller angivna villkor i fråga om levnadsår och anställningstid, blir övertalig i anledning av här avsedd omorganisation och på den grund entledigas, må han komma i åtnjutande av årlig ersättning till belopp motsvarande en pension, beräknad med utgångspunkt från pensionsunderlaget för avgångstjänsten och antalet tjänstår vid tidpunkten för entledigandet. För tid intill utgången av den månad, varunder tjänstemannen skolat uppnå pensioneringsperiodens nedre gräns,

skall dock den årliga ersättningen minskas med tio procent. Efterlevande till här avsedd övertalig tjänsteman må åtnjuta en på motsvarande sätt för familjepension beräknad årlig ersättning, dock utan ovan omfördörd reducering.

Vad slutligen angår ordinarie eller extra ordinarie tjänsteman, som med anledning av ifrågavarande omorganisation frivilligt avgår ur tjänst och i samband därmed kommer i åtnjutande av förtidspension, föreligger rätt att intill pensioneringsperiodens inträde uppbära avgångsersättning till belopp motsvarande skillnaden mellan hel ålderspension och förtidspension.

Ifrågavarande föreskrifter har fastställts att gälla, där ej Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda beslutar.

Organisations- och omplaceringsnämnderna framhåller bl. a., att de genom Kungl. Maj:ts omfördördade beslut stadgade särskilda avvecklingsfördördmånerna i praktiken visat sig i allt väsentligt lämpligt avvägda och ägnade att mildra de olägenheter, som omorganisationerna inneburit för anställningshavarna. Nämnderna anser sig emellertid böra på en punkt föreslå en förbättring av fördördmånerna, nämligen beträffande tjänsteman, som i innehavande ordinarie eller extra ordinarie tjänst i avlöningshänseende behandlas såsom innehavare av tidigare innehavd högre extra ordinarie tjänst. Antalet tjänstemän, beträffande vilka sådant förhållande föreligger, beräknas inom försvarsförvaltningen till 7 å 8 och vid riksförsäkringsanstalten till omkring 10. Det synes — efter vad nämnderna vidare anför — i hög grad skäligt, att dessa tjänstemän medges bibehålla även pensionsrätt enligt den högre tjänsten. Såvitt nu kan bedömas, torde nämligen sådan tjänsteinnehavare icke kunna i samtliga fall påräkna att under återstående anställningstid erhålla befördörd till tjänst lika hög som den han nödgats lämna. Nämnderna erinrar i detta sammanhang om att här avsedd tjänsteman skulle, därest han entledigats, på grund av sin relativt höga levnadsålder och långa anställningstid ha varit berättigad till årlig ersättning, avvägdd med utgångspunkt från pensionsfördördmånerna i den högre tjänsten.

Under åberopande av vad sålunda anförts föreslår nämnderna, efter samråd med riksförsäkringsanstalten, att ifrågavarande tjänstemän vid central försvarsförvaltning eller riksförsäkringsanstalten, vilka i lägre tjänst i avlöningshänseende behandlas som innehavare av högre tjänst, skall, räknat från och med dagen för entledigandet från den högre tjänsten, även i pensionshänseende behandlas såsom innehavare av sistnämnda tjänst.

Statskontoret framhåller, att de löne- och pensionsfördördmån, som kommit den av omorganisationen av den centrala försvarsförvaltningen resp. riksförsäkringsanstalten berördade icke-ordinarie personalen till del, enligt statskontorets mening är synnerligen fördördaktiga. Med hänsyn härtill och jämväl till konsekvenserna i händelse av ett bifall till framställningen samt då det för övrigt icke torde vara uteslutet, att befördörd före pensionsavgången i åtskilliga fall kan reducera eller eliminera de angivna olägenheterna i pensionshänseende, avstyrker statskontoret bifall till framställningen.

Departementschefen. En av huvudgrundsatserna för pensioneringen av statens tjänstemän är, att pensionen beräknas på grundval av pensionsunderlaget för den tjänst, som tjänstemannen innehar vid tidpunkten för avgången ur tjänst. Vissa avvikelser härifrån förekommer dock, bl. a. beträffande ordinarie tjänsteman, som efter förflyttning utan något sitt förvållande från högre till lägre ordinarie tjänst i avlöningshänseende behandlas såsom innehavare av den högre tjänsten. Härvidlag har skett en anpassning av pensionsbestämmelserna till regleringen i vederbörande avlöningsreglemente; och för dylik tjänsteman skall följaktligen även i pensions-hänseende fortfarande gälla vad som finnes stadgat för den högre tjänst han tidigare innehade.

De tjänstemän inom den centrala försvarsförvaltningen och vid riksför-säkringsanstalten, som åsyftas med förevarande framställning, har med-givits att i nuvarande ordinarie eller extra ordinarie tjänst i avlönings-hänseende behandlas som om de alltjämt var innehavare av tidigare inne-havd högre extra ordinarie tjänst. Det synes mig ur skilda synpunkter mo-tiverat, att åtgärder vidtages för att dessa tjänstemän, vilka är i allmänhet minst 50 år och har en mångårig statstjänst bakom sig, icke heller ur pen-sionssynpunkt blir lidande på att de nödgats återgå till utövning av eller nedflyttats till lägre tjänst. Ifrågavarande tjänstemän bör alltså medges rätt att även i pensionshänseende bli behandlade såsom innehavare av tidigare innehavd högre tjänst. I anledning av vad statskontoret anfört rörande konsekvenserna i händelse av ett bifall till framställningen anser jag mig böra framhålla, att den nu föreslagna regleringen närmast motiveras med hänsyn till i förevarande fall föreliggande särskilda omständigheter och således icke åsyftar ett generellt ståndpunktstagande till frågan om till-lämpligheten av en motsvarande anordning i fall av liknande slag. Frågan härom och andra därmed sammanhängande spörsmål förutsattes komma att prövas av 1951 års pensionsutredning.

Under återopande av det anförda förordar jag, att riksdagens bemyndi-gande utverkas till en reglering för ifrågavarande tjänstemän av huvud-saklig innebörd, att pension eller livränta må enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande utgå med ett grundbelopp (motsvarande) ej understigande det belopp, vartill det skulle ha beräknats, därest vederbörande tjänsteman vid den tidpunkt, då han lämnar sin anställning, alltjämt varit innehavare av tidigare innehavd högre extra ordinarie tjänst.

IV. Reglering av vissa förutvarande rådhusrättsledamöter tillkommande förmåner

Jag torde härefter till behandling få upptaga uppkomna frågor om reg-lering av vissa förmåner, som från allmänna indragningsstaten tillkommer

företvarande ledamöter av rådhusrätt. Av handlingarna i ärendena framgår bl. a. följande.

F. d. borgmästaren i Skanör med Falsterbo E. Torslow

Genom brev den 22 november 1946 förordnade Kungl. Maj:t med stöd av 2 § lagen den 17 juni 1932 (nr 263) om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende, att rådhusrätten i Skanör med Falsterbo skulle upphöra från och med den 1 januari 1947 och staden från och med samma dag i judiciellt avseende förenas med Oxie och Skytts domsaga.

Vid tidpunkten för rådhusrättens upphörande var Torslow borgmästare i staden. Torslow, som är född den 9 februari 1882 och alltså f. n. 74 år, var i sådan egenskap berättigad att för år åtnjuta 2 000 kronor i lön, 1 000 kronor i tjänstgöringspenningar, 669 kronor 13 öre i expensmedel och 330 kronor 87 öre i ersättning för indraget tionde eller således sammanlagt 4 000 kronor. Torslow ägde vidare uppbära sportler, som, inräknat arvskiftes- och bouppteckningsprovision samt — vad rör år 1944 — viss ersättning för utebliven sådan provision, för åren 1940—1944 beräknades till i genomsnitt 5 004 kronor 40 öre för år. Enligt av stadsfullmäktige för ett år i sänder meddelade beslut uppbär Torslow slutligen dyrtidstillägg med 920 kronor för år.

Någon utfästelse från stadens sida till Torslow om pensionering förelåg inte och skyldighet för denne att avgå från tjänsten vid viss ålder hade inte stadgats.

Torslows tjänst indrogs vid rådhusrättens upphörande. Den enligt bestämmelse i 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932 på grund därav för statsverket inträdda skyldigheten att övertaga stadens avlöningsförpliktelser gentemot Torslow skulle enligt beslut vid 1946 års riksdag (prop. 344, rskr 495) fullgöras på så sätt, att från allmänna indragningsstaten utbetalades årlig ersättning till honom med 9 000 kronor från och med den 1 januari 1947, intill dess han uppnådde 70 års ålder, och med 7 200 kronor under hans därefter återstående livstid. Å förmånerna skulle dyrtids- eller annat tillägg icke utgå. Beslutet innebar, att Torslow i princip tillerkändes ersättning för de förmåner, vilka han på grund av tjänstens indragning gick förlustig. Härvid gjordes dock undantag för det Torslow år för år tillerkända dyrtidstillägget, vilket staden icke ansågs skyldig utgiva, samt vad rör tid från 70 års ålder även för den Torslow tillkommande arvskiftes- och bouppteckningsprovisionen jämte ersättningen för utebliven dylik provision.

I en den 6 maj 1955 dagtecknad skrift har Torslow, såvitt nu är i fråga, anhållit, att honom från allmänna indragningsstaten tillkommande årlig ersättning, vilken numera utgår med 7 200 kronor, måtte, räknat från och med den 1 januari 1955, uppräknas till 10 200 kronor.

Statskontoret uttalar, att ämbetsverket icke anser sig kunna understödja

ansökningen i betraktande av att vid beräkning av den Torslow tillerkända ersättningen från allmänna indragningsstaten hänsyn ansetts icke böra tagas till det dyrtidstillägg, han uppburit å sina löneförmåner som borgmästare. Därest det likväl skulle anses finnas skäl att vidtaga åtgärder för att bereda Torslow förhöjd ersättning, bör enligt ämbetsverkets mening ökningen icke få överstiga 25 procent. En dylik uppräknings skulle motsvara den förhöjning, som av billighetsskäl tillerkänts vissa pensionstagare, vilka icke varit berättigade till tilläggsförmåner.

F. d. förste rådmannen i Filipstad G. S. Carlsson

Genom brev den 9 juni 1944 förordnade Kungl. Maj:t med stöd av 2 § lagen den 17 juni 1932 (nr 263) om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende, att rådhusrätten i Filipstad skulle upphöra från och med den 1 januari 1945 och staden från och med samma dag förenas med Färnebo tingslag av Östersysslets domsaga.

Carlsson är född den 22 januari 1890 och alltså f. n. 66 år gammal. Vid tidpunkten för rådhusrättens upphörande var Carlsson förste rådmän och i sådan egenskap berättigad att för år åtnjuta lön med 3 030 kronor, ålders- tillägg med tillhoppa 720 kronor, ersättning för mistad auktionsprovision med 250 kronor samt dyrtidstillägg med 20.7 procent av 3 750 kronor för år. Carlsson ägde vidare uppbära sportler, beräknade till 300 kronor årligen.

Skyldighet för Carlsson att avgå från rådmänstjänsten eller övergå till annan tjänst hos staden var icke föreskriven. Någon utfästelse från stadens sida om pensionering av Carlsson förelåg inte.

Carlssons tjänst indrogs vid rådhusrättens upphörande. Den enligt bestämmelse i 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932 på grund därav för statsverket inträdda skyldigheten att övertaga stadens avlöningsförpliktelser gentemot Carlsson skulle enligt beslut vid 1944 års riksdag (prop. 161, rskr 288) fullgöras på så sätt, att till honom från och med den 1 januari 1945 under hans återstående livstid från allmänna indragningsstaten utbetalades årlig ersättning med $(3\ 030 + 720 + 250 + 300 =)$ 4 300 kronor jämte rörligt tillägg med 599 kronor 36 öre för år.

Carlsson har i en den 20 mars 1956 dagtecknad skrift anhållit, att å den honom från allmänna indragningsstaten tillkommande årliga ersättningen måtte få utgå tillägg enligt de grunder, som gäller beträffande statens tjänstemän.

Statskontoret framhåller, att ämbetsverket, med hänsyn till att Carlsson för sin återstående livstid tillförsäkrats en årlig ersättning, motsvarande de sammanlagda inkomsterna från rådmansbefattningen vid dess indragning, ävensom rörligt tillägg, finner sig icke kunna tillstyrka ett tillmötesgående av ansökningen. Därest det emellertid skulle finnas motiverat att bereda f. d. borgmästaren i Skanör med Falsterbo E. Torslow viss förhöjning av

den honom från allmänna indragningsstaten tillkommande årliga ersättningen, kan enligt statskontoret skäl anföras för att bereda Carlsson en motsvarande förhöjning. Härvid förutsättes dock från statskontorets sida, att den förhöjning av den årliga ersättningen, som må ifrågakomma för Carlsson, skall minskas med belopp motsvarande utgående rörligt tillägg.

F. d. förste rådmannen i Simrishamn F. W. G. Rosencrantz

Genom brev den 17 juni 1943 förordnade Kungl. Maj:t med stöd av 2 § lagen den 17 juni 1932 (nr 263) om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende, att rådhusrätten i Simrishamn skulle upphöra från och med den 1 januari 1944 och staden från och med samma dag förenas med Ingelstads och Järrestads domsaga.

Rosencrantz är född den 5 januari 1885 och alltså f. n. 71 år gammal. Vid tidpunkten för rådhusrättens upphörande var han innehavare av befattningen som förste rådmän ävensom anställd hos Simrishamns stad såsom kronouppbörds-kassör samt sekreterare hos stadsfullmäktige och stadens nämnder. Från nämnda tidpunkt indrogs hans befattning som förste rådmän och i samband därmed avgick han även från kronouppbörds-kassörs- och sekreteraranställningarna.

Rosencrantz var såsom förste rådmän senast berättigad att för år åtnjuta lön med 400 kronor, ålderstillägg med tillhoppa 400 kronor, tjänstgöringspenningar med 200 kronor och tillfällig löneförbättring med 1 400 kronor. Vidare ägde han uppbära sportler, för åren 1937—1939 beräknade till i genomsnitt 750 kronor för år. Å lönen, ålderstilläggen och tjänstgöringspenningarna, sammanlagt utgörande 1 000 kronor för år, utgick dyrtidstillägg enligt grunder gällande för befattningshavare vid statens oreglerade verk. Någon utfästelse från stadens sida om pensionering av Rosencrantz i hans egenskap av förste rådmän förelåg inte och skyldighet för honom att avgå från förste rådmänstjänsten vid viss ålder hade inte föreskrivits.

Den i samband med rådhusrättens upphörande enligt 2 § förenämnda lag den 17 juni 1932 för statsverket inträdda skyldigheten att övertaga stadens avlöningsförpliktelser gentemot Rosencrantz i hans egenskap av förste rådmän skulle enligt beslut vid 1943 års riksdag (prop. 159, rskr 221) fullgöras på så sätt, att till honom från och med den 1 januari 1944 under hans återstående livstid från allmänna indragningsstaten utbetalades årlig ersättning med $(400 + 400 + 200 + 1\,400 + 750 =)$ 3 150 kronor jämte dyrtidstillägg, vilket vid tidpunkten för rådhusrättens upphörande utgick och alltså utgår med belopp motsvarande 44 procent av ett för månad beräknat belopp av 83 kronor.

Enligt avtal med staden tillerkändes han på grund av anställningarna såsom kronouppbörds-kassör och sekreterare hos stadsfullmäktige m. m. vissa förmåner, numera innebärande rätt till egenpension å 4 536 kronor för

år, ävensom på grund av nämnda anställningar och anställningen såsom förste rådman familjepension för änka å 1 500 kronor för år.

Rosencrantz har i en den 2 april 1954 dagtecknad skrift anhållit, att dyrtidstillägg enligt för statliga befattningshavare gällande grunder måtte få utgå å honom från allmänna indragningsstaten tillkommande årlig ersättning å 3 150 kronor ävensom, därest han vid sitt frånfälle skulle efterlämna änka, å henne enligt förenämnda avtal med staden tillkommande pension.

Statskontoret anför i utlåtande över framställningen, att det med hänsyn till vad i ärendet upplysts rörande de av Rosenkrantz innehavda anställningarna i stadens tjänst samt storleken av de med dem förenade avlöningsförmånerna torde kunna ifrågasättas, om den för förste rådmannen avsedda befattningen haft heltidskaraktär. Vidare erinrar statskontoret, att Kungl. Maj:t i några enstaka fall efter riksdagens hörande tillerkänt förutvarande ledamot av rådhusrätt, som upphört i samband med stads förläggande under landsrätt, eller efterlevande till ledamot av dylik rådhusrätt en förbättring av tidigare beslutade förmåner. Därvid har emellertid varit fråga om förbättrade pensionsförmåner för sådana innehavare av heltidstjänster, vilka varit skyldiga att avgå från tjänst vid viss ålder och vilkas med tjänsten förenade förmåner efter uppnående av denna ålder utgått med ett lägre belopp än dessförinnan. I motsats till förut avsedda befattningshavare var Rosencrantz ej skyldig vidkännas någon minskning i utgående förmåner. Såvitt statskontoret kan finna har vidare änkepension eller tillägg därå icke annat än undantagsvis ifrågasatts i sådana fall, där skyldighet att avgå från tjänsten vid viss ålder ej förelegat. Ämbetsverket kan sålunda av principiella skäl och med hänsyn till konsekvenserna inte tillstyrka bifall till framställningen.

Riksräkenskapsverket anser sig i likhet med statskontoret böra avstyrka bifall till framställningen i vad densamma avser ökat dyrtidstillägg å ersättning från allmänna indragningsstaten. Till frågan om dyrtidstillägg å änkepensionen synes ett slutligt ställningstagande enligt ämbetsverkets mening lämpligen kunna anstå, till dess att denna fråga eventuellt aktualiseras.

I statskontorets i det föregående redovisade utlåtande beträffande f. d. förste rådmannen G. S. Carlsson har förevarande fråga aktualiserats på nytt. Statskontoret framhåller nämligen däri, att, såvitt ämbetsverket kunde finna, en eventuell reglering av f. d. borgmästaren E. Torslow tillkommande årlig ersättning komme att medföra konsekvenser beträffande inte bara Carlsson utan även Rosencrantz. För det fall, att Torslows ifrågavarande ersättning uppräknas, bör alltså enligt statskontorets mening Rosencrantz beredas en motsvarande förhöjning av den honom tillförsäkrade årliga ersättningen. Ifrågakommande förhöjning bör dock — i överensstämmelse med vad statskontoret förordat beträffande Carlsson — minskas med belopp motsvarande utgående rörligt tillägg.

Departementschefen. Såsom av det anförda framgår har Torslow, Carlsson och Rosencrantz icke erhållit någon kompensation för den stegring av levnadskostnaderna, som inträtt sedan dem från allmänna indragningsstaten tillkommande ersättningsbelopp fastställdes. Härigenom har självfallet ersättningarnas realvärde avsevärt minskat. Den hittillsvarande utvecklingen på det kommunala löne- och pensionsområdet synes mig ge vid handen, att Torslow, Carlsson och Rosencrantz, därest deras tjänster icke kommit att indragas, skulle ha tillerkänts viss förbättring av sina förmåner. På grund härav framstår det icke längre såsom skäligt, att de alltjämt kvarstår vid den ersättningsnivå, som gäller enligt vederbörande riksdagsbeslut. Jag är alltså av den uppfattningen, att dem tillkommande årliga ersättningar bör bli föremål för skälig uppräknings.

Med instämmande i vad statskontoret anfört, anser jag emellertid att den ifrågasatta förbättringen bör begränsas till 25 procent. Härvid förutsättes, att avdrag skall göras med belopp motsvarande till vederbörande i förekommande fall utgående dyrtidstillägg eller liknande tillägg. Sålunda förhöjda ersättningsbelopp torde få utgå från och med den 1 juli 1956.

Enligt beslut av stadsfullmäktige i Simrishamn har — efter vad jag under hand inhämtat — den Rosencrantz enligt avtal med staden tillförsäkrade familjepensionen för änka utbytt mot en omreglerad sådan pension, varmed följer rätt till rörligt tillägg. Vid angivna förhållande synes Rosencrantz' ansökning, i vad den avser dyrtidstillägg å familjepension, icke påkalla åtgärd.

V. Pension åt vissa personer

Vägarbetaren vid vägförvaltningen i Blekinge län H. S. Svensson

Enligt 12 § 1 mom. 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare må såsom tjänstår tillgodoräknas sådan tid före pensioneringsperiodens utgång, under vilken arbetaren varit underkastad reglementet. Vid tjänstårsberäkningen skall dock avdrag göras för tid, räknad efter kalendervecka, under vilken arbetaren — av annan anledning än ledighet för offentligt uppdrag eller militärtjänstgöring — icke varit berättigad åtnjuta någon avlön. Enligt 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare gällde motsvarande regler för beräkning av tjänstår med avseende å tid, under vilken arbetaren varit underkastad reglementet. För dylik tjänstårsberäkning förutsattes emellertid enligt sistnämnda reglemente, att arbetaren under ifrågavarande tid vidkänts tjänstepensionsavdrag.

Svenska vägarbetareförbundet har i skrivelse den 9 februari 1956 gjort framställning i syfte, att vägarbetaren Henning Sigfrid Svensson, som är underkastad 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, måtte såsom

tjänstår för pension få tillgodoräkna viss tid, varunder han till följd av av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, varit ledig utan att åtnjuta någon avlöning. Över framställningen har utlåtanden avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens pensionsanstalt samt statskontoret.

Svensson är född den 13 november 1898 och innehar sedan den 1 januari 1944 anställning såsom vägarbetare vid vägförvaltningen i Blekinge län.

I maj månad 1940 under fullgörande av militärtjänstgöring insjuknade Svensson i lungtuberkulos, i anledning varav han sedan den 23 i samma månad från riksförsäkringsanstalten åtnjuter ersättning i form av sjukpenning eller livränta jämlikt 1927 års militärsättningsförordning. Angivna ersättning har beräknats efter en invaliditet, som tidigare var total men sedermera successivt ändrats och numera anses utgöra 15 procent. På grund av sjukdomen har Svensson varit frånvarande från arbetet tidsperioderna 20 augusti—18 november 1944, 10 december 1944—23 juni 1945, 8 juli—20 oktober 1945 och 30 juli 1947—5 juni 1952. Under nämnda sjukperioder har Svensson icke åtnjutit sjukavlöning.

Vägarbetarförbundet framhåller i sin skrivelse, att förbundet icke finner det rimligt, att Svensson skall behöva vidkännas den minskning av pensionsförmånerna, som följer av att ifrågavarande sjukledighetsperioder ej får räknas som tjänstår i pensionshänseende. Att Svensson har en viss livränta, som ju f. ö. icke torde vara garanterad för all framtid, synes förbundet, med hänsyn till såväl livräntans måttliga storlek som att den i och för sig ej torde kunna ställas i samband med tjänstårsberäkning för pension, icke böra inverka vid bedömningen av frågan, huruvida och i vad mån sjukdomsperioderna bör medräknas vid bestämmandet av antalet tjänstår. Svensson är — efter vad förbundet vidare anför — givetvis införstådd med att vid bifall till framställningen erlægga å sjukdomsperioderna under åren 1944—1945 belöpande pensionsavdrag i den omfattning som kan påyrkas och i den ordning som kan befinnas lämplig.

Med stöd av det ovan anförda hemställer förbundet, att Kungl. Maj:t måtte förklara hinder icke möta för Svensson att som tjänstår enligt 1942 års resp. 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare få tillgodoräkna sådan tid efter utgången av år 1943, varunder han till följd av den i militärtjänsten ådragna sjukdomen varit frånvarande från arbetet.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför i sitt utlåtande, att enligt 1944—1945 års vägunderhållningsavtal Svensson, därest ifrågavarande sjukledighet varit föranledd av »vanlig sjukdom», under sjukdomstiden åren 1944 och 1945 skulle ha åtnjutit sammanlagt 8 månaders sjukavlöning. Med hänsyn till Svenssons långa anställningstid vid vägväsendet och sjukdomens art skulle han vidare ha erhållit 50 procents förlängning av sjukavlöningstiden och således under nämnda kalenderår ha åtnjutit sjukavlöning sammanlagt 12 månader. Under den senare sjukdomstiden skulle

Svensson enligt då gällande kollektivavtal, vilka i förevarande hänseende överensstämde med 1944—1945 års avtal, likaledes ha erhållit sjukavlöning under 12 månader. Med hänsyn till omständigheterna finner styrelsen skäl tillstyrka, att Svensson av ifrågavarande sjukledighetstider får såsom tjänstår för pension tillgodoräkna sammanlagt två år. Därest dylik tillgodoräkning skulle medgivas med avseende å tid före den 1 januari 1948, från och med vilken dag nettolöner infördes å detta avtalsområde, bör för sådan tid pensionsavdrag göras.

Statens pensionsanstalt framhåller, att, ehuru omständigheter föreligger, som måhända kan motivera en gynnsammare tillgodoräkning av tjänstår än 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare medgiver, pensionsanstalten likväl icke finner tillräckliga skäl kunna åberopas för att i särskild ordning bereda Svensson en sådan förmån. Om det likväl skulle anses skäligt, att han vid avgång med pension tillerkännes bättre pensionsförmåner än som följer vid tillämpning av reglementets bestämmelser, synes en dylik pensionsförbättring lämpligen böra utgå i form av tilläggspension. Enligt pensionsanstaltens mening bör dock den tilläggspension, som må komma ifråga, icke bestämmas till större belopp än att densamma jämte eljest utgående pension och livränta från riksförsäkringsanstalten uppgår till högst beloppet av den pension, som skulle ha utgått, därest Svensson varit berättigad att såsom tjänstår få tillgodoräkna den tid, då han utan avlöning åtnjutit ledighet för sjukdom. Vid tilläggspensionens bestämmande bör även beaktas, att Svensson icke vidkänts pensionsavdrag under här avsedd sjukdomstid, varunder 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare varit tillämpligt å honom.

Statskontoret anför, att enligt uppgift från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen Svensson, därest han under ifrågavarande sjukdomsperioder icke varit berättigad till ersättning enligt militärsättningsförordningen, skulle ha ägt uppbära sjuklön under tillhoppa 16 månader, vilken tid dock kunde och även skulle ha utsträckts ytterligare 8 månader till sammanlagt 24 månader. Nämda tid skulle Svensson författningsenligt ha ägt räkna såsom tjänstår i pensionshänseende. Det synes statskontoret skäligt, att omfördämd tid, varunder Svensson icke åtnjutit lön, i viss utsträckning beaktas vid bestämmande av hans pensionsförmåner. Med hänsyn till omfattningen av den tid, under vilken sjuklön skulle ha kunnat utgå, föreslår statskontoret, att två år tillgodoräknas Svensson, varvid dock såsom en förutsättning bör gälla, att Svensson erlägger vederbörliga pensionsavgifter i den utsträckning tillgodoräkningsmedgivandet kan komma att avse tid före den 1 juli 1947.

Departementschefen. Enligt ifrågavarande kollektivavtal skulle arbetare med en anställningstid av minst 4 år vid annat sjukdomsfall än sådant som orsakats av skada till följd av olycksfall i arbete äga utbekomma sjukavlö-

ning under 8 månader, i den mån inte väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter prövning i varje särskilt fall fann dylik avlöning böra utgå under längre tid. Av Svensson åtnjuten ledighet i anledning av den under militärtjänstgöringen yppade sjukdomen synes i kollektivavtalens mening vara att hänföra till sjukdom av annan anledning än olycksfall i arbete.

Vid angivna förhållanden synes Svensson vara berättigad att såsom tjänstår för pension enligt 1947 års pensionsreglementen för arbetare tillgodoräkna 8 månader av sjukledighetsperioden 30 juli 1947—5 juni 1952. Svensson synes vidare skola ha varit berättigad att såsom tjänstår för pension enligt 1942 års pensionsreglementen för arbetare tillgodoräkna sjukledighetstiden under år 1944 och sammanlagt 8 månader av sådan tid under år 1945, därest han då vidkäfts i sistnämnda reglementen föreskrivna pensionsavdrag. Jag anser mig på grund härav böra förorda, att Svensson medges att tillgodoräkna sistnämnda sjukledighetstider såsom tjänstår för pension som om han därunder vidkäfts pensionsavdrag. Med hänsyn till att Svensson då icke åtnjutit någon avlöning, synes det ej motiverat att såsom villkor för tjänstårsberäkningen föreskriva erläggande av belopp motsvarande pensionsavdrag. Med beaktande av de principer, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillämpar vid behandling av frågor om förlängning av sjukavlöningstid utöver 8 månader, förordar jag vidare, att Svensson får såsom tjänstår i pensionshänseende tillgodoräkna jämväl återstående sjukledighetstid under år 1945 samt ytterligare 4 månader av sjukledighetsperioden 30 juli 1947—5 juni 1952.

Rektorn vid sociala barnavårdsseminariet H. Wanre

Styrelsen för sociala barnavårdsseminariet har i skrivelse den 16 juni 1954 gjort framställning i fråga om pensionsrätt enligt SPA-reglementet för rektor och assistent vid seminariet. Över framställningen har utlåtanden avgivits av socialstyrelsen, statskontoret och statens pensionsanstalt.

Sociala barnavårdsseminariet började sin verksamhet från och med budgetåret 1953/54. Verksamheten avser utbildning av föreståndare vid barnhem, fränsett spädbarns- och mödrahem, ävensom vid vissa andra anstalter för barns vård, bl. a. hem för psykopatiska och nervösa barn, ungdomsvårdsskolorna samt sinnesslövardens, blindvårdens och dövstumsvårdens anstalter.

Socialstyrelsen är tillsynsmyndighet för seminariet. Allmänna barnhuset är huvudman för verksamheten och har således att svara för utbildningens anordnande.

Staten lämnar bidrag till i princip hälften av kostnaderna för verksamheten bortsett från stipendiekostnader, som bestrides helt av statsmedel. För återstående kostnader svarar allmänna barnhuset. De kostnader för

verksamheten, vartill statsbidrag bör lämnas, beräknas för nästkommande budgetår till 90 200 kronor.

Verksamheten ledes av en heltidsanställd rektor, som åtnjuter arvode motsvarande lön enligt 25 löneklassen av 23 lönegraden å löneplan nr 1. Nuvarande innehavare av rektorsbefattningen är H. Wanre, som är innehavare av ordinarie folkskollärartjänst men är ledig från denna för uppehållande av rektorsbefattningen. För verksamheten disponeras ytterligare en heltidsanställd tjänsteman, nämligen en assistent med arvode motsvarande lön enligt 19 löneklassen av 19 lönegraden å löneplan nr 1. Någon reguljär pensionering är ej anordnad för nämnda befattningshavare, men vad rör rektorn avsättes årligen 2.500 kronor för pensionsändamål. Medel finnes däremot ej beräknade för pensionering av assistenten.

Styrelsen för sociala barnvårdsseminariet anför i frågan om anslutning av rektorsbefattningen till statens pensionsanstalt, att styrelsen, i likhet med direktionen för allmänna barnhuset, utgått från att meningen varit att sådan anslutning skulle komma till stånd. Rörande de särskilda förhållanden, som enligt styrelsens mening gör befattningens anslutning till pensionsanstalten motiverad, anför styrelsen följande.

Någon viss kompetens för innehavaren av rektorsbefattningen finnes icke stadgad, men det ligger nära till hands att såsom vid det första besättandet av befattningen skett antaga en lämplig person med folkskolläraryt utbildning samt viss social erfarenhet. Skall över huvud taget en sådan möjlighet stå öppen är det självfallet nödvändigt att vederbörandes pensionering kan samordnas med den som han haft i sitt tidigare arbete, till vilket befattningshavaren eventuellt i sinom tid kan komma att återgå. Vad här sagts gäller inte enbart personer med folkskolläraryt utbildning utan även vissa andra kategorier. Om styrelsen skall kunna räkna med att erhålla och behålla en god innehavare av rektorsbefattningen, är det därför synnerligen angeläget att densamma förenas med pensionsrätt i statens pensionsanstalt. Jämför man verksamhetens karaktär och befattningens natur med de befattningar, som finns intagna i statens pensionsanstalt, finner man, att god överensstämmelse råder, och rent principiellt borde det sålunda inte kunna resas några erinringar mot att befattningen intages i pensionsanstalten.

Även befattningen som assistent bör — efter vad styrelsen vidare anför — förenas med pensionsrätt enligt SPA-reglementet. Nyss anförda synpunkter i fråga om rektorsbefattningen finner styrelsen kunna anföras även beträffande assistenten. I allmänhet torde denna befattning — såsom skett vid dess första besättande — komma att rekryteras med en föreståndarinna eller f. d. föreståndarinna för barnhem, som i tidigare anställning haft pensionsrätt enligt SPA-reglementet.

Socialstyrelsen uttalar, att uppläggnings- och utbildningsverksamheten vid seminariet skötts på ett föredömligt sätt, och anser det vara beklagligt, om pensionsfrågan icke skulle kunna ordnas och seminariets ledning till följd härav icke skulle komma att kvarstå.

Statens pensionsanstalt erinrar till att börja med att statsunderstödd verksamhet för utbildning av anstaltsföreståndare inom socialvården sedan länge bedrivs även av andra institutioner än sociala barnavårdsseminariet. Prövningen av frågan om vilka av dessa institutioner, som skall erhålla möjlighet till pensionering i statens pensionsanstalt, finner pensionsanstalten böra ske i ett sammanhang samt närmast ankomma på 1951 års pensionsutredning. Vad särskilt angår barnavårdsområdet torde vidare böra beaktas möjligheten av att den genom barnavårdskommittén pågående översynen av lagstiftningen på nämnda område kan komma att påverka förutsättningarna för och organisationen av den för utbildning av personal för området erforderliga verksamheten. Pensionsanstalten kan sålunda icke i nuvarande läge tillstyrka ett tillmötesgående av framställningen.

I det följande tar pensionsanstalten, som anser sig böra räkna med att nuvarande rektorns tjänstledighet från folkskolläraryrket icke kan fortsätta någon längre tid, upp frågan om ordnande av en personlig pensionering för Wanre. Ett avskedstagande från folkskolläraryrket och definitiv övergång till rektorsbefattningen finner pensionsanstalten böra förutsätta, att seminariets huvudman på annat sätt sörjer för Wanres pensionering. Beträffande frågan huruvida det i sådant sammanhang — med hänsyn till den med avskedstagandet från folkskolläraryrket följande förändringen i den tidigare pensionsrätten — kunde vara anledning för staten att lämna särskild medverkan anför pensionsanstalten följande.

Folkskolans lärare voro före 1938 års pensionsreglering underkastade 1919 års reglemente för statens pensionsanstalt. Enligt en i 7 § a nämnda reglemente intagen bestämmelse kunde Kungl. Maj:t medgiva, att befattningshavare, som från tjänst med delaktighet i pensionsanstalten övergick till en med dylik delaktighet icke förenad befattning hos statsunderstödd institution, fick bibehållas vid delaktigheten. Någon motsvarande möjlighet finnes ej inrymd i folkskolans tjänstepensionsreglemente och ej heller i SPA-reglementet. Vid behandlingen av propositionen angående SPA-reglementet uttalade emellertid bankoutskottet (utl. 1949:48, s. 38), att, så länge frågan om SPA-pensioneringens avgränsning vore olöst, det icke syntes böra möta hinder för Kungl. Maj:t att till prövning i varje särskilt fall upptaga fråga om pensionsrätt enligt det nya reglementet för f. d. befattningshavare, som övergått till verksamhet liggande utom pensionsreglementets tillämpningsområde. Vad angår befattningshavare med pensionsrätt enligt SPA-reglementet, t. ex. folkskolans övningslärare, äger således den Kungl. Maj:t i 7 § a 1919 års reglemente tillagda befogenheten alltjämt bestånd.

I anslutning härtill framhåller pensionsanstalten, att enahanda skäl, som föranledde 1949 års bankoutskott till förenämnda uttalande, synes tala för införande av motsvarande befogenhet för Kungl. Maj:t med avseende å de befattningshavare, å vilka folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen äger tillämpning. Emellertid finner pensionsanstalten skäl tala för att härvid ifrågakommande reglering av pensionsförhållandena bör ske

genom anknytning till SPA-reglementet. Till motivering härför anför pensionsanstalten följande.

Pensionskostnader, hänförliga till pensionsrätten i fall, som avses i 7 § a 1919 års reglemente, ha med hänsyn till pensionsrättens karaktär beräknats skola helt täckas av avgifter från befattningshavaren (eller hans huvudman). Folkskolans pensionsreglementen innehålla emellertid icke några bestämmelser om avgiftsplikt för huvudman eller befattningshavare. I betraktande härav synes sådan pensionsrätt som eventuellt komme att medges efter övergång från befattning, varå sistnämnda reglementen äga tillämpning, hellre böra konstrueras med anknytning till SPA-reglementet, förslagsvis genom tillämpning av bestämmelser, som i huvudsak motsvara de i kungörelsen den 4 juni 1954 (nr 495) meddelade bestämmelserna om tillämpning i vissa fall av SPA-reglementet å befattningshavare hos polisdistrikt.

Pensionsanstalten erinrar slutligen om att frågan om SPA-pensioneringens avgränsning för närvarande är beroende på prövning av 1951 års pensionsutredning, vilken prövning jämväl skall omfatta spörsmålet om upp rättande av en icke statsunderstödd linje inom nämnda pensionering. Med hänsyn härtill finner pensionsanstalten det kunna ifrågasättas, om det icke för fall sådana som det nu föreliggande tills vidare vore tillfyllest att medelst någon form av försäkring sörja för nödigt riskskydd. Om det emellertid för barnavårdsseminariets verksamhet skulle vara av väsentlig betydelse, att den nuvarande rektorn kunde fast knytas till verksamheten, och det med hänsyn härtill skulle befinnas önskvärt, att en fullständig pensionering ordnades under statens medverkan, anser sig pensionsanstalten böra föreslå, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att medge en pensionering genom anknytning till SPA-reglementet i enlighet med vad förut angivits.

Statskontoret erinrar, att i avbidan på slutförandet av 1951 års pensionsutrednings arbete har regelmässigt under SPA-reglementet ej införts nya grupper av befattningar eller enstaka tjänster. Vid angivna förhållande och då vid sidan av sociala barnavårdsseminariet finnes andra anstalter för utbildning av personal inom socialvården, vilka icke kan vinna delaktighet i statens pensionsanstalt för sina befattningshavare, kan statskontoret icke tillstyrka, att åtgärder vidtages i syfte att tillmötesgå den gjorda framställningen på sätt föreslagits. Statskontoret anser det emellertid kunna övervägas att såsom ett provisorium bereda nuvarande rektorn personlig pensionsrätt enligt folkskolans pensionsreglementen.

Departementschefen. Frågan om avgränsningen av pensionsanstaltens verksamhet är f. n. föremål för prövning i samband med den pågående översynen av det statliga pensionsväsendet. Med hänsyn härtill har på senare år iakttagits och bör även för den närmaste framtiden iakttagas restriktivitet vid behandling av frågor om anslutning av nya grupper av befatt-

ningshavare till SPA-pensioneringen. Vid sidan av sociala barnavårdsseminariet finnes andra institutioner — t. ex. förskoleseminarierna för utbildning av daghemsföreståndarinnor och barnträdgårdslärarinnor — som har till uppgift att anordna utbildning för personal, avsedd att sysselsättas inom socialvården. Prövningen av frågan om anslutning till statens pensionsanstalt av ifrågavarande institutioner synes böra ske i ett sammanhang och lämpligen efter förslag av 1951 års pensionsutredning. Jag anser mig med beaktande härav icke böra f. n. medverka till att ordna en reguljär pensionering för sociala barnavårdsseminariets rektor och assistent.

Rektorsbefattningen innehaves av folkskolläraren H. Wanre, vilken för ändamålet är tjänstledig från sin folkskollärartjänst. Under hand har meddelats från seminariets styrelse, att Wanre icke efter utgången av innevarande läsår erhåller fortsatt tjänstledighet för tjänstgöring som rektor och att han därför, om pensionsrätt icke beredes honom, ser sig nödsakad att från och med nästa läsår frånträda rektorsbefattningen och återgå till utövning av folkskollärartjänsten.

Såväl seminariets styrelse som dess tillsynsmyndighet anser det vara av väsentlig vikt för seminariets verksamhet, att Wanre bibehålles vid rektorsbefattningen. Varken statens pensionsanstalt eller statskontoret har funnit principiella betänkligheter möta mot att, om så befinnes önskvärt, bereda Wanre en personlig pensionsrätt enligt statliga grunder i hans egenskap av rektor. Enligt beslut vid 1949 års riksdag i fråga om nu gällande reglemente för statens pensionsanstalt äger Kungl. Maj:ts befogenhet att efter prövning i varje särskilt fall medge i reglementet avsedd befattningshavare rätt att bibehålla pensionsrätt enligt reglementet efter övergång till statsunderstödd verksamhet utom reglementets tillämpningsområde. Skäl finnes som talar för att i vissa fall tillämpa en liknande anordning i fråga om befattningshavare, som från tjänst med pensionsrätt enligt pensionsreglementena för folkskolan övergår till anställning inom verksamhet som nyss sagts.

Jag vill med hänsyn till det anförda icke motsätta mig att för Wanre ordnas en personlig pensionering, innebärande samma förmåner som pensionsrätten enligt folkskolans pensionsreglementen. Ur den synpunkten, att kostnaderna för en dylik pensionering bör bestridas i samma ordning och med samma fördelning mellan staten och allmänna barnhuset som övriga kostnader för seminariets verksamhet, anser jag i likhet med pensionsanstalten, att pensioneringen bör ske i anknytning till SPA-reglementet.

Följande villkor bör gälla för pensionsrättens reglering. Oaktat här är fråga om en rent personlig pensionering, bör — efter förebild från vad som enligt kungörelsen den 4 juni 1954 om tillämpning i vissa fall av SPA-reglementet å befattningshavare hos polisdistrikt gäller för där avsedda fall — vederbörande huvudman gentemot pensionsanstalten ensam svara för pensionsavgifters erläggande. Även i övrigt bör i enlighet med vad pen-

sionsanstalten förordat enligt nämnda kungörelse gällande grunder ges motsvarande tillämpning i förevarande fall. De fortlöpande avgifterna bör följaktligen avvägas så, att de beträffande tid efter pensioneringens genomförande i princip täcker hela pensionsrätten. I fråga om avgångsåldern synes böra gälla pensioneringsperiod III med i stadgandet 10 a i 38 § SPA-reglementet angiven omfattning. Vidare bör pensionen beräknas efter den lönegrad, som vid varje tidpunkt gäller för befattningen, samt rörligt tillägg utgå å pensionen enligt grunderna i reglementet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser härom.

Företvarande föreståndaren vid Mellansjö skolhem Alice Hellström

Alice Hellström är född den 20 januari 1886 och är således f. n. 70 år gammal. Hon har avlagt examen vid högre lärarinneseminarium samt dessutom filosofie magister- och medicine licentiatexamen. Under en lång följd av år har hon innehaft anställning samtidigt vid Slagsta skola och seminarium samt Mellansjö skolhem. Hon har vid sidan av berörda anställningar utövat och utövar alltjämt privat läkarpraktik av mindre betydande omfattning.

Föreningen för sinnesslöa barns vård har under åren 1911—1950 vid Slagsta skola ombesörjt undervisning och vård av psykiskt efterblivna barn, i första hand hemmahörande inom Stockholms stad, samt i lokal anknytning till nämnda verksamhet anordnat utbildning vid Slagsta seminarium av lärarpersonal för undervisning av sådana barn. Den vid Slagsta skola och seminarium bedrivna verksamheten har i betydande omfattning finansierats av statsmedel. Slagsta skola övertogs från och med år 1951 av Stockholms stad och fungerar numera som stadens särskoleinternat. Den förenämnda seminarieverksamheten, vilken från tidpunkten för stadens övertagande av angivna skola helt finansieras av statsmedel, drevs under viss övergångstid efter övertagandet i stadens regi men handhas numera av skolöverstyrelsen.

Hellström blev från och med den 1 juli 1928 anställd dels som läkare vid Slagsta skola, dels ock som lärare vid Slagsta seminarium. Berörda anställningar frånträdde hon med utgången av år 1951. Under den första anställningstiden uppbar hon ett för läkar- och lärartjänstgöringen gemensamt årligt arvode, som utgick med, i ett för allt, 4.000 kronor till och med läsåret 1932/33 och 5.000 kronor därefter till och med läsåret 1938/39. För tid från och med läsåret 1939/40 uppbar hon för läkartjänsten arvode med 4 000 kronor för år och för lärartjänsten arvode med 2 880 kronor för år. Å nämnda belopp utgick från och med den 1 januari 1942 rörligt tillägg med 1 % för varje två enheter, som index enligt 1914 års serie översteg 200.

Mellansjö skolhem är ett observations- och vårdhem för nervösa och

psykopatiska barn, vilket äges av en förening med samma namn. Under praktiskt taget hela den tid, som verksamheten vid skolhemmet pågått, har betydande bidrag till densamma utgått av statliga eller eljest allmänna medel. Numera täckes kostnaderna för verksamheten till väsentlig del med statsmedel.

Hellströms anställning såsom föreståndare för, tillika läkare vid Mellansjö skolhem började den 1 januari 1929 och upphörde den 16 januari 1956. För sin tjänstgöring vid skolhemmet har hon uppburit årligt arvode med 1 500 kronor för åren 1929 och 1930, med 4 200 kronor för tiden 1 januari 1931—30 juni 1947, med 8 000 kronor för tiden 1 juli 1947—31 december 1950, med 9 760 kronor för år 1951, med 15 000 kronor för tiden 1 januari 1952—31 juli 1954 och med 20 000 kronor för tiden 1 augusti 1954—15 januari 1956. Rätt till rörliga tilläggsförmåner å utgående arvode har ej förelegat.

Den tjänstgöringsskyldighet, som åvilat Hellström på grund av berörda anställningar vid Slagsta seminarium och Mellansjö skolhem, torde kunna uppskattas för tiden 1 januari 1931—30 juni 1939 till omkring 20 veckotimmar och därefter till omkring 30 veckotimmar. För tid före år 1931 synes tjänstgöringsskyldigheten ha varit av endast ringa omfattning.

I skrivelse till Stockholms stadsfullmäktige den 24 november 1951 tog *styrelsen för Slagsta skol- och småbarnshem* på begäran av föreningen för sinnesslöa barns vård och föreningen Slagsta skolhem upp fråga om beredande av viss pension åt Hellström för hennes innehav av befattningen såsom läkare vid Slagstahemmet. Härvid anförde styrelsen bl. a., att föreningarna med hänsyn till den stora betydelse Hellström haft för verksamheten vid Slagstaanstalten och för vården i allmänhet av de sinnesslöa önskat och avsett, att Hellström skulle erhålla pension vid avgång ur tjänst. Det stora intresse Hellström haft för vården av de sinnesslöa hade gjort, att arbetsinsatsen för Slagsta varit vida större än som rimligen kunde krävas med hänsyn till utgående ersättning. Hennes stora engagemang för sinnesslövården hade vidare medfört, att hon endast i ringa utsträckning jämsides kunnat ägna sig åt privat praktik, varför hennes möjligheter att själv ordna för sin ålderdom varit starkt begränsade. Styrelsen fann det därför rimligt, att staden åtog sig att ordna en pensionering av Hellström från och med den 1 januari 1952. Åtagandet borde dock avse endast pension för anställningen som läkare vid anstalten. I den del anställningen avsåg tjänstgöring som lärare vid seminariet borde det ankomma på staten att svara för pensioneringen av Hellström. Under åberopande av det anförda hemställde styrelsen, att Stockholms stad måtte tillerkänna Hellström pension för läkartjänstgöringen.

Genom beslut den 17 december 1951 tillerkände *Stockholms stadsfullmäktige* Hellström pension från och med år 1952 på grund av hennes anställning såsom läkare vid Slagsta skola. Pensionen utgår med 1 896 kronor

för år jämte rörligt tillägg enligt för stadens pensionstagare i allmänhet gällande grunder.

Styrelsen för Slagsta skol- och småbarnshem hemställde vidare i skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 november 1951 om pension åt Hellström för hennes tjänstgöring såsom lärare vid Slagsta seminarium och erinrade därvid om vad styrelsen i förenämnda skrivelse till Stockholms stadsfullmäktige uttalat i fråga om Hellströms stora betydelse för såväl verksamheten vid Slagstaanstalten som sinnesslövärderna i allmänhet.

Överståthållarämbetet redovisade i utlåtande över framställningen de grunder, efter vilka det Slagsta seminarium tillkommande statsbidraget beräknats, och anförde vidare följande.

Bidraget lär icke alltid ha varit tillräckligt för driften, men den omständigheten kan ej gärna betaga verksamheten vid seminariet prägeln av en i själva verket statlig angelägenhet. Hade verksamheten icke genom offer, som en genom enskilda personer bildad sammanslutning bringar, kommit till stånd och upprätthållits, hade statsmakterna icke kunnat undgå att helt påtaga sig ansvaret. Därmed hade då också bland annat följt skyldighet för statsverket till pensionering av vederbörande lärare enligt gällande bestämmelser därom. Nu föreligger visserligen icke någon rättslig förpliktelse i sådant hänseende, men av billighetsskäl kan det i förekommande fall vara motiverat, att pension av statsmedel till skäligt belopp tillerkännes en förtjänt lärare.

Sådana skäl torde — med hänsyn till vad om beskaffenheten av Alice Hellströms lärarverksamhet är upplyst — föreligga i detta fall. Om ej den omständigheten, att hon icke varit heltidsanställd anses böra lägga hinder i vägen, synes det därför grundat, att hon, vilkens arvode som lärare varit blygsamt och som i varje fall icke kan anses ha genom detsamma kompensats för den väsentligt mindre omfattning, vartill hon i följd av lärarverksamheten nödgats begränsa sin enskilda praktik som läkare, blir som erkänsla för en hängiven insats till synnerligt gagn för ett angeläget allmänt intresse tillerkänd pension av statsmedel till lämpligen avvägt belopp.

Statskontoret ansåg sig med hänsyn till att Hellströms lärartjänst vid seminariet haft karaktären av en bisyssla icke kunna tillstyrka, att pension av statsmedel bereddes henne i särskild ordning.

Genom beslut den 5 december 1952 fann Kungl. Maj:t ifrågavarande, av styrelsen för Slagsta skol- och småbarnshem hos Kungl. Maj:t gjorda framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, enär frågan om beredande av pension åt Hellström på grund av hennes anställning vid seminariet borde slutligt prövas först i samband med hennes avgång från anställningen vid Mellansjö skolhem.

Frågan om beredande av pension åt Hellström har nu aktualiserats på nytt, denna gång genom en skrivelse den 30 juli 1954 från *styrelsen för Mellansjö skolhem*. I skrivelsen framhåller styrelsen betydelsen av Hellströms verksamhet vid hemmet, vilket hon själv grundat och vars chef hon varit sedan dess tillkomst, samt betonar värdet av hennes insats ur vetenskaplig synpunkt på det barnpsykologiska området. Styrelsen anför vidare,

att med hänsyn till de ekonomiska betingelserna för hemmets verksamhet Hellström under största delen av anställningstiden icke kunnat beredas löneförmåner svarande mot hennes arbete för skolhemmet. Under hänvisning till vad sålunda och i övrigt anförts i skrivelsen och tillika med erinran om Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 5 december 1952 hemställer styrelsen, att Hellström måtte såsom ersättning för det betydelsefulla arbete hon nedlagt på det barnpsykologiska området komma i åtnjutande av ålderspension av statsmedel.

Medicinalstyrelsen, som funnit det angeläget framhålla de betydelsefulla insatser Hellström gjort ej blott för skapandet och utvecklingen av Mellansjö skolhem utan även för barnpsykiatrien i allmänhet, tillstyrker att Hellström tilldelas pension på grund av hennes verksamhet vid Mellansjö skolhem och Slagsta seminarium.

Statens pensionsanstalt anser sig med hänsyn till den ställning ifrågavarande institutioner intager till staten ävensom i betraktande av de insatser, Hellström gjort till gagn för betydelsefulla allmänna intressen, böra tillstyrka, att pension av statsmedel beredes henne. Ifrågavarande pension föreslås av anstalten skola utgå med ett grundbelopp av 4.200 kronor per år, varvid beräknas 3 000 kronor för anställningen vid Mellansjö skolhem och återstoden för anställningen vid Slagsta seminarium.

Under hänvisning till att Hellström icke innehaft anställning i statens tjänst förklarar *statskontoret* sig icke kunna undgå att hysa starka betänkligheter mot att hon tillerkännes pension av statsmedel. Statskontoret anser sig därför icke kunna tillstyrka, att pension i särskild ordning beredes henne. Därest det skulle finnas motiverat, att hon erhåller pension, bör denna enligt ämbetsverkets mening bestämmas till endast ett mindre belopp, ej överstigande 2.000 kronor för år jämte rörligt tillägg.

Departementschefen. I betraktande av att Hellström icke varit statsanställd finner jag i likhet med statskontoret vissa betänkligheter möta mot att bevilja henne pension av statsmedel. Det bör emellertid uppmärksammas, att seminariet för utbildning av lärare för undervisning av psykiskt efterblivna barn numera är statligt samt att kostnaderna för verksamheten vid Mellansjö skolhem på senare år i huvudsak bestritts av statsmedel jämte vårdavgifter. Med beaktande härav och under hänsynstagande till Hellströms långvariga anställningar vid nämnda institutioner och det synnerligen betydelsefulla arbete hon därunder nedlagt till gagn för det allmänna finner jag mig böra förorda, att hon kommer i åtnjutande av pension av statsmedel. Med hänsyn till föreliggande förhållanden synes det skäligt, att pensionen fastställes till ett belopp av 3.000 kronor för år jämte rörligt tillägg. Pensionen synes böra utgå från och med månaden näst efter den — januari 1956 — varunder hennes anställning vid Mellansjö skolhem upphörde.

Hemställan

I överensstämmelse med vad i det föregående under II anförts har inom civildepartementet upprättats förslag till kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 422). Förslaget torde böra underställas riksdagen för godkännande. Kungl. Maj:t torde böra med giltighet fr. o. m. den 1 juli 1956 bemyndigas att under de förutsättningar och i den omfattning i det föregående angivits vidtaga ändringar i 1947 års pensionsreglementen för statens tjänstemän och arbetare samt motsvarande reglementen för folkskolan och de högre kommunala skolorna ävensom 1951 års förordning om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila statstjänstemän. Det torde härjämte få ankomma på Kungl. Maj:t att för tillämpning från nyssnämnda tidpunkt vidtaga de ändringar i SPA-reglementet, som påkallas av förslagen beträffande vissa befattningshavare vid Göteborgs skolköksseminarium och vissa överläkare. Kungl. Maj:t torde vidare böra bemyndigas att meddela erforderliga tillämpnings- och övergångsbestämmelser.

Under åberopande av vad jag i det föregående i skilda hänseenden anförte och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. godkänna förenämnda förslag till *kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 422)*,

B. bemyndiga Kungl. Maj:t

1) att under de förutsättningar och i den omfattning i det föregående angivits vidtaga ändringar i 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för statens tjänstemän och arbetare samt motsvarande reglementen för folkskolan och de högre kommunala skolorna ävensom 1951 års förordning om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila statstjänstemän,

2) att vidtaga ändringar i SPA-reglementet den 29 december 1949 (nr 726) i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts,

3) att utfärda de tillämpnings- och övergångsbestämmelser, som må finnas erforderliga vid genomförandet av de i det föregående under II angivna förslagen,

4) att besluta om pensionsunderlag för i det föregående angivna tjänstemän inom den centrala försvarsförvaltningen och vid riksförsäkringsanstalten,

5) att besluta om reglering av förut omnämnda förutvarande rådhusrättsledamöter från allmänna indragningsstaden tillkommande årliga ersättningar,

6) att besluta om reglering av vägarbetaren H. S. Svenssons pensionsförmåner samt

7) att besluta om personlig pensionsrätt i anknytning till SPA-reglementet för rektorn vid sociala barnavårdsseminariet H. Wanre, ävensom

C. medge, att förutvarande föreståndaren vid Mellansjö skolhem Alice Hellström må räknat från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnat sin anställning vid skolhemmet, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 3.000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Åke Skarin

Innehållsförteckning

Författningsförslag	2
I. Riksdagens medverkan vid ändring i pensionsreglementena m. m.	3
II. Vissa ändringar i pensionsreglementena	4
III. Pensionsunderlag för vissa tjänstemän inom den centrala försvarsförvaltningen och vid riksförsäkringsanstalten	8
IV. Reglering av vissa förutvarande rådhusrättsledamöter tillkommande förmåner	10
V. Pension åt vissa personer	15
Hemställan	27